

Parochie cursus digitaal: *Sociale Leer: Vastenactie*

Themagebied 4. Caritas en diaconie

(auteur: Huub Flohr)

Overzicht programma videopresentaties

Sociale leer 12: <i>Vastenactie</i>	<i>Van Arme zorg naar PCI*</i>	<i>Diaken en diaconie*</i>
<i>Kerk van de armen*</i>	<i>Werken van barmhartigheid*</i>	<i>Netwerk van liefde*</i>

*= *in de planning*

Sociale leer video 12: *Vastentijd en vastenactie*

Pastor Flohr staat stil bij het 60jarig bestaan van de Vastenactie. In 1961 opgericht door de Nederlandse bisschoppen was de actie geworteld in de Sociale leer van de kerk: solidariteit en algemeen welzijn. De visie was sterk vanuit de Nederlandse situatie gedacht. Zinvol invulling geven aan de vastentijd.

Vervolgens schetst pastor Flohr de geschiedenis van de Vastenactie. Daarin zijn eerst Bilance als koepel voor de samenwerking met Cebemo en later Cordaid als koepel voor de samenwerking met andere organisaties als Memisa en Mensen in Nood belangrijke etappes. Maar de ontvlechting van de bisschoppelijke Vastenactie en Cordaid tussen 2011 en 2018 heeft te maken met een iets andere visie op de samenhang tussen missie en ontwikkeling.

Zonder op deze verschillen verder in te gaan onderstreept pastor Flohr het belang van deze samenhang en verwijst voor de ontwikkeling daarvan naar drie documenten van het pauselijk leergezag. Allereerst citeert hij paus Paulus VI in zijn apostolische exhortatie ***Evangelii nuntiandi*** van 8 december 1975. Hij schrijft in ***nr. 31***:

“Tussen evangelisatie en het bevorderen van een menswaardig bestaan - in de zin van ontwikkeling en bevrijding - bestaan inderdaad diepe banden. Banden van antropologische orde, omdat de mens die te evangeliseren is, geen abstract wezen is, maar geconditioneerd wordt door sociale en economische kwesties. Banden van theologische orde, omdat het plan van de schepping niet losgemaakt kan worden van dat van de Verlossing, dat aan heel concrete situaties raakt van onrechtvaardigheid die te bestrijden is en van gerechtigheid die hersteld moet worden. Banden ook die van uitgesproken evangelische orde zijn, zoals de band van de naastenliefde: hoe zou men het nieuwe gebod willen verkondigen zonder in gerechtigheid en vrede de ware, authentieke groei van de mens te bevorderen?”

Johannes Paulus II heeft vervolgens deze samenhang verbreed ook naar missie in de zin van de nieuwe evangelisatie. Dat doet hij in zijn encycliek ***Redemptoris missio*** van 7 december 1990 waar hij achtereenvolgens in ***nr. 59*** zegt:

“Door de evangelische boodschap biedt de Kerk een bevrijdende kracht aan die de ontwikkeling bevordert, juist omdat zij leidt tot de bekering van het hart en van de mentaliteit, de waardigheid van iedere mens doet kennen, bereid maakt tot solidariteit, inzet en dienst voor de broeders, en de mens

voegt in Gods plan voor de mensheid, dat de opbouw is van het Rijk van vrede en gerechtigheid reeds in het aardse leven. Het is het bijbelse perspectief van de "nieuwe hemel en de nieuwe aarde" dat in de geschiedenis de prikkel en het doel heeft gelegd voor de vooruitgang van de mensheid. De ontwikkeling van de mens komt van God en moet leiden naar God. Daarom is er tussen de verkondiging van het evangelie en de ontwikkeling van de mens een nauwe band.

De bijdrage van de Kerk en van haar werk van evangelisatie tot de ontwikkeling van de volkeren heeft niet alleen betrekking op het Zuiden van de wereld, om daar de materiële ellende en de onderontwikkeling te bestrijden, maar ook op het Noorden, dat blootgesteld is aan de morele en geestelijke ellende, die veroorzaakt wordt door de 'overontwikkeling'."

Paus Johannes Paulus II maakt vervolgens duidelijk dat de zorg voor de ontwikkeling van de mensen in het materieel arme zuiden de 'overontwikkelden' in het rijke noorden leert sober te leven en vandaaruit weer meer zin te krijgen voor de geestelijke ontwikkeling waaraan men tekort komt – een gedachte die goed past in de vastentijd. Daarover schrijft de paus even verderop:

"Verander tegen de honger het leven" is het motto dat opgekomen is in kerkelijke kringen en aan de rijke volken de weg aanwijst om broeders van de armen te worden. Men moet terugkeren naar een meer sober leven dat gunstig is voor een nieuw model van ontwikkeling dat meer aandacht heeft voor de ethische en religieuze waarden. De missieactiviteit brengt aan de armen het licht en de prikkel voor de ware ontwikkeling, terwijl de nieuwe evangelisatie bij de rijken onder andere het bewustzijn moet scheppen dat het moment is gekomen om werkelijk broeders van de armen te worden in de gemeenschappelijke bekering tot de "integrale ontwikkeling" die open staat voor het Absolute."

De door paus Paulus VI genoemde derde band wordt verder opgepakt door paus Franciscus in zijn apostolische exhortatie ***Evangelii gaudium*** van 24 november 2012 waarin hij het programma van zijn pontificaat als het ware uiteenzet. In **nr. 178** schrijft de paus:

"...Uitgaande van de kern van het Evangelie erkennen wij de innige band tussen evangelisatie en menselijke ontwikkeling, die noodzakelijkerwijs tot uitdrukking moet komen en zich moet ontwikkelen in heel de evangeliserende activiteit. Het aanvaarden van de eerste verkondiging, die ertoe uitnodigt zich door God te laten liefhebben en Hem lief te hebben met de liefde die Hijzelf ons meedeelt, veroorzaakt in het leven van de persoon en zijn activiteiten een eerste en fundamentele reactie: het welzijn van de ander wensen, zoeken en behartigen."

Dat deze opdracht er een is die heel de kerk samen met andere kerken en kerkelijke gemeenschappen moet volbrengen schrijft hij in **nr. 183**:

"...Alle Christenen, ook de herders, zijn geroepen zich te bekommeren om de opbouw van een betere wereld. Daar gaat om, omdat het maatschappelijke denken van de Kerk op de eerste plaats positief en proactief is, richting geeft aan een veranderende activiteit en in deze zin houdt zij niet op een teken van hoop te zijn dat voorkomt uit het hart vol liefde van Jezus Christus. Tegelijkertijd verbindt zij "het eigen sociale engagement met dat van andere Kerken en kerkelijke gemeenschappen, zowel op het niveau van leerstellige reflectie, als op praktisch niveau"."

Pastor Flohr ziet in deze ontwikkeling van de Vastenactie ook de andere twee beginselen van de Sociale leer gestalte krijgen: Subsidiariteit en menselijke waardigheid. Doordat het niet alleen om hulp gaat maar om samenwerking wordt duidelijk dat degene aan wie hulp wordt geboden zelf de eigen ontwikkeling ter hand blijft nemen gesteund door anderen en daarin zelf de eigen waardigheid bewaart of hervindt. Maar het gaat verder dan dat, aldus pastor Flohr: Juist door te leren van hun ervaringen daar kunnen wij hier geholpen worden in onze geestelijke onderontwikkeling en staan wij

gelijkwaardig naast elkaar in wederzijdse hulp en solidariteit. Zo leidt het vasten hier ter wille van vooruitgang daar tot een ontvankelijkheid hier voor wat zij daar ons te bieden hebben.

Vragen tot verdieping of ter onderlinge uitwisseling:

- *Wat zijn de geestelijke noden hier die nieuwe evangelisatie nodig maken?*
- *Hoe zouden we een wederkerige vorm van ontwikkelingssamenwerking nog meer kunnen versterken vanuit onze diaconale betrokkenheid met mensen ver weg?*
- *Hoe verhouden zich de Vastenactie en de Adventsactie en andere parochiële acties voor verbetering van leefomstandigheden elders tot elkaar gezien vanuit christelijke spiritualiteit?*